O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI
PSIXOLOGIYA VA IJTIMOIY-
SIYOSIY FANLAR FAKULTETI

Ro'yxatga olindi: № БД-60220500 2024 yil "09" 16	**"TASDIQLAYMAN"** SamDU rektori: _____ R.I.Xalmuradov 2024 yil "__"_____

"FALSAFAGA KIRISH"
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	220 000 - Gumanitar fanlar (tillardan tashqari)
Ta'lim yo'nalishi:	60220500 – Falsafa

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
FK 1105	2024-2025	1	6
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O’zbek		4 soat

	Fan nomi	Auditoria mashg’ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami:
1.	Falsafaga kirish	78	102	180

II Fanning maqsadi (FM)	
FM1	**FANNING MAZMUNI** **Fanni o’qitishdan maqsad** – talabalarda falsafaning dolzarb muammolari: dunyoqarash, uning inson va jamiyat hayotidagi roli, falsafaning boshqa ijtimiy ong shakllari bilan bog’liqligi, falsafiy metodlarning turlari ko’nikmalarini shakllantirish hamda fan bo’yicha bilim, ko’nikma va malakalar bilan qurollantirishdan iborat.
	Fanning vazifalari talabalarda falsafaning gnoseologik, metodologik,integrativ, madaniy, aksiyologik funksiyasilari, hozirgi zamon falsafasining asosiy vazifalari va dolzarb muammolarini tahlil qilish va ularni amaliyotdagi ahamiyatini o’rgatishdan iboratdir.

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg’ulotlari) **II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:**	
Mashg’ulotlar shakli: ma’ruza (M)	
M1	**Falsafa fanining predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli.** Falsafa atamasining kelib qishi. Falsafa shakllanishining asosiy bosqichlari. Dunyoqarashning tuzilishi. nyoqarashning tarixiy shakllari. Mif - dastlabki dunyoqarash shakli. Mifologik va liniy yoqarashning o‘zaro alokasi va farqi. Diniy dunyoqarashning shakllanishi va mohiyati. nyoni idrok etishda falsafiy dunyoqarashning uziga xos roli. Fan-ilmiy dunyoqarash shakli. ning funksiyalari va taraqqiyotining asosiy bosqichlari falsafa va fanning o‘zaro tanosibligi va farqi. Falsafa fanining predmeti, funksiyalari Falsafada milliylik va uminsoniylik. Hozirgi davrda milliy falsafani rivojlantirish muammolari, uning halqaro qalarni tashkil etishdagi ahamiyati.
M2	**Dunyoqarash va uning o’ziga xos xususiyatlari.** Dunyoqarash va uning o’ziga xos usiyatlar. Dunyoqarash insonni borliqqa munosabati sifatida. Dunyoqarashning klanishida shaxsning g’oyaviy tamoyillarini o’rni.Dunyoqarashning tuzulishi.Dunyoni ish va idrok etish. Dunyoqarashning ijtimoiy hayotni tartiblashtirishga oid g‘oyalari mafkura nini olgan. Mafkura davlat siyosatining birinchi asosini tashkil etadigan g‘oyalar tizimidir. ki boshqacha aytganda, mafkura dunyoqarashning ijtimoiy amaliyotda qo‘llanishidir. nyoqarashi yaxlit tizim holiga kelmagan jamiyatda mafkura plyuralistik harakterda bo‘ladi. fkuraning asosida yotgan dunyoqarash o‘zgarishi bilan mafkura ham o‘zgaradi. nyoqarashning o‘zgaruvchanligi individ, millat va butun insoniyatning tinimsiz taraqqiyoti yli sodir bo‘ladi.
M3	**Mifologik dunyoqarash.**Qadimgi Yunon-Rim. Misr-Bobil, Hind mifologik qarashlari. fologik dunyoqarashning o‘ziga xosligi. Mifni yangicha tushunish Hozirgi davrda mifologik yoqarashga boshqacha yondoshuv zarurati- "Mif"atamasi falsafaga yunon tilidan kirib

	gan bo‘lib "naql", "rivoyat", "doston", "epos", "afsona", "qissa" kabi so‘zlarga nodoshdir. "Logos" atamasi esa "ta’limot" degan ma’noni bildiradi. Mifologik dunyoqarash zmunidan joy olgan miflar xudolar qahramon shaxslar ruhlar shayton va hokazolar haqida r orasidagi munosabatlar haqida hikoya qiladi. Qadimgi Yunonistonda "Oddiseya", "Illiada" tonlari, "Gerakl" qissasi, qadimgi Hindistonda "Mahabhorat", "Ramayana" eposlari, O‘rta yoda "Rustam" haqidagi doston, "To‘maris" va "Shiroq" afsonalari qolaversa, g‘ambarlar va avliyolar amalga oshirgan mo‘‘jizalar hamda payg‘ambarlar tufayli dunyoga gan muqaddas kitoblar mazmuni ham mifologik dunyoqarashga misol bo‘ladi.
M4	**e’tiqodinlarning tarixiy shakllari.** Fetishizm.Animizm. Totemizm. Magiya. Dafn etish jarayoni. Ibtidoiy mifologiya. Neolit davri. Ongli yovvoyi» yoki «abstrakt fikrlovchi kishi. Zoomorfik. xudolarning qudratli butlari, mehroblar yoki cherkovlar yoniga o’rnatilgan yirik haykallar. shamanga munsub bo’lgan ibtidoiy afsun marosimlaridan farqli o’laroq, folbinlik yuqori saviyali madaniyatni. fetiche – "but, sanam, tumor anima – "ruh, jon. Animizm ruhlar mavjudligiga ishonch, tabiat kuchlarini ruhlantirish hayvonot, o’simlik va jonsiz jismlarda ruh, ong va tabiiy qudrat borligi haqidagi ta’limotni ilgari suruvchi ilk din. Totem so’zi - Shimoliy Amerikada yashaydigan Ojibva qabilasi tilida «uning urug’i».Shomonlik yoxud sehrgarlik («shomon» so’zining tungus tilidagi ma’nosi «sehrgarlik»). Sehrgarlik (afsun, magiya) real natijalar olish uchun ilohiy kuchlarga ta’sir etish maqsadida amalga oshiriladigan ritual - urf-odatlar.
M5	**Diniy dunyoqarash.** Diniy dunyoqarash haqida tushuncha.. Diniy aqidalar, ularning ijobiy va salbiy jihatlari. Dinda hurfikrlilik tamoyili. Diniy dunyoqarashning markazida Xudo g‘oyasi turadi. Butun borliq Xudodan kelib chiqadi va yana unga qaytadi, uning tomonidan quvvatlab turiladi va yo‘q qilinadi.Diniy dunyoqarashning tarixiy shakllari ko‘p. Hozrgi kunda eng ko‘p tarqalganlari xristianlik, islom, hinduizm, buddizm, yaxudiylik dinlari.Mustaqillikkacha bo‘lgan davrda buning jamiyatimiz siyosatida dinning jamiyat hayotidagi rolini, mazmunini yerga urish, salbiy baholash qoidaga aylangan edi..
M6	**Ilmiy dunyoqarash.** Fan (tashqi) dunyoni aqliy (ratsional) bilishning oliy (nazariy) shakli. Aqliy bilish. Fan o‘zining kelib chiqishi va rivojlanishida, bir tomondan farosat va tajribalarga, ikkinchi tomondan mustaqil mantiqiy evolyutsiyaga tayanadi. Fan-tashqi dunyo haqida ob’ektiv bilimlar hosil qilish va ularni tartiblashtirish bilan shug‘ullanuvchi ratsional faoliyat shakli.Fan. mantiq va faktlar. izchil. Mantiqiy tafakkur chiziqli anglash. tushunchalarni ta’riflash, fikrlarni isbotlash, uslublar haqidagi ta’limot.Fan tarixi.Bilish nazariyasining predmeti va uning uziga xos xususiyatlari. Gnoseologiya (epistemologiya)ning mazmuni va moxiyati Bilishning asosiy turlari va shakllari. Noilmiy bilish shakllari Bilishda sub’ekt va ob’ektning o‘zaro alokasi. Xissiy, empirik, nazariy. mantikiy va intuitiv bilish darajalari, ularning uziga xosligi va alokadorligi Ong-tafakkur va borlikning birligi. Tafakkur uslubining asosiy jixatlari. Tafakkur uslubi inersiyasi tafakkurning xossasi sifatida Bilishda Haqiqat va amaliyot uygunligi. Haqiqatning asosiy shakllari va konsepsiyalari. Haqiqatni anglashda isbotlash va rad etish emotsiya, ideal, iroda, ishonch va shubxaning roli. Amaliyotning tarkibiy qismlari.
M7	**Falsafiy dunyoqarash va uning o’ziga xos xususiyatlari.** Falsafiy dunyoqarash va uning o’ziga xos xususiyatlari. Falsafiy dunyoqarash va mifologiya: o’xshashlik va farq.Dunyoni falsafiy idrok etishning o’ziga xos xususiyatlari.Falsafiy refleksiya (muroqaba) G’arb falsafasidagi idealizm. Platonning g’oyalar dunyosi. Aristotel ta’limoti. Refleksiya.
M8	**Falsafa – qadimiy donishmandlik.** «Filosofiya" atamasi. Yunon faylasufi Pifagor. «Filo"–muhabbat, "sofiya" – hikmat, donishmandlik."Donishmandlik", "hikmat" "donishmand" deyilganda og‘ir–vazmin, bosiq tabiatli, mehr–muruvvatli, turmushning har qanday tashvish va g‘alvalari oldida dovdirab qolmaydigan odam tushuniladi. Gyotening

	(1749-1932) aytishiga ko'ra: «Go'dak o'zini qurshab turgan voqe–dunyoga sofdillik bilan qaraydi. O'zini unga ishonib topshiradi. Yosh yigit esa, unga o'z ehtiroslari orqali qaraydi. U o'zini boshqarishi kerak, aks holda uni ehtiroslari adashtirshi mumkin. Yetuk yoshdagi kishi har bitta harakatini tekshiruvdan o'tkazib bajarishga, skeptitsizmga moyil bo'ladi, adashishdan qo'rqadi. Shuning uchun uning fikrlari juda o'zgaruvchan bo'ladi. Qari odam esa, odatda ko'proq ruhiy tajribaga moyil bo'ladi. U aql bovar qilmas hodisalarning sodir bo'lishini, va aksincha aql bovar qiladigan hodisalarning barbod bo'lishini ko'ra oladi. U baxt va baxtsizlik kutilmaganda bir–biri bilan almashinib, bir–birini muvozanatga solishini kuzata oladi". Qadimgi yunon faylasufi Geraklit. "Ko'p narsani bilish hali donishmand bo'lish emasdir", Platon esa donishmandlikning mohiyatini bilishda deb hisoblagan. Aristotel donishmand odamni,-donishmand garchi, har bir ayrim olingan narsalarning barcha ikir–chikirini emas, iloji boricha hamma narsani biladigan odamdir. Odamlar uchun qiyin oson bilish mumkin bo'lmagan narsalarni biladigan odamlarni donishmand deymiz.
M9	**Falsafa tarixi qadimiy donishmandlikning involyutsiyasi va umuminsoniy ongning evolyutsiyasi jarayoni sifatida.** Ilmiy-falsafiy adabiyotlarda barcha dunyoqarash shakllaridan oldin mavjud bo'lgan yaxlit donishmandlikni «Falsafa muqaddimasi» ("predfilosofiya")i. Ushbu "Muqaddima" bora-bora turli shakllarga ajralib ketdi. Undan avvalo adabiy-badiy (ya'ni simvolik, mifologik), keyin diniy, keyin esa falsafiy-nazariy dunyoqarashlar ajraladi.Qadimiy adabiy-badiiy (mifologik) dunyoqarashga oid asarlar. Qadimgi Sharqda Xitoy, Hindiston, Shumer (Bobil), Misr va Qadimgi G'arbda (Sharqiy O'rta yer dengizi bo'ylari mamlakatlar, Qadimgi Yunoniston va Qadimgi Rimda) miloddan uch ming yil oldin yaratilgan deb tahlil qilinadi. "Yangi platonchilar" edilar. Bular: Platin, Porfiriy (Rimda), Suriyada-Yamvlix (4 asr), Iskandariyada-Xipatiya, Nemesiya (4-5), Afinada-Prokl (5-6asrlarda). Fransiya, AQShda va G'arbiy Yevropada keng tanildi A.V.Koyre (1892-1964)ning o'qitishicha lotin G'arbining ustozlari va tarbiyachilari deb Farobiy, Ibn Sino va Ibn Rushdlar bo'lganlar. Uning qayd etishicha, agar shu faylasuflar bo'lmaganida Aristotelning "Metafizika", "Fizika" kabi asarlari G'arb uchun tushunarsizligicha qolardi.
M10	**Falsafa va din.**"Falsafa" deb atalgan ezoterik (sirli, irratsional) bilim haqida. Odam atodan to Muhammad s.a.v.ga qadar payg'ambarlar. Ezoterik jihat. Din va falsafaning ratsional tamoyillari orasidagi munosabat. Vahiyni bevosita qabul qiluvchilar. Nazariyotchilar, ulamolar. Dinni rasman tushunuvchilar. Diniy va falsafiy dunyoqarashning istiqboli masalasi. Oliy Haqiqat. Birinchi darajada payg'ambarlar, so'fiylar, avliyo. valiylar.
M11	**Falsafa va san'at.**San'at va uning shakllari.Ezoterik falsafa va san'at.Ratsional falsafa va san'at. "Butun insoniyat tarixi bu din, falsafa va san'at tarixidir" "Falsafa tafakkurda ifodalangan davrdir". "San'at bu his-tuyg'ularda qamrab olingan davr".Mifologiya bu ham falsafa, ham san'atdir. Sofoklning "Shox Edip", Gomerning "Odisseya", "Iliada" dostonlari, "Go'r o'g'li", "Alpomish". San'at va falsafa bir-biridan ajralishgan. San'atning asosiy shakllari: adabiyot, musiqa, raqs, san'atkorlik, naqqoshlik, teatr va boshqalar. Dante, Shekspir, Leonardo da Vinchi, V.Gyugo, O.Balzak; Rossiyada Pushkin, Tolstoy, Didro, Dostoyevskiy, Chexov, Gersen. Qadimgi yunon falsafsida bu hol keng namoyon bo'lgan: Gomer, Orfey, Esxil, Safokl, Ezop, Verdi, Chaykovskiy, Motsart.
M12	**Falsafa va fan**. Falsafaning ilmiyligi muammosi. Ssiyentizm va antissiyentizm. Falsafa va fan orasidagi bog'liqlik masalasiga keng yondoshuv. Fizika, matematika, astronomiya, ximiya, biologiya, tarix, psixologiya va boshqalar bilangina emas, balki ma'naviy madaniyatning barcha shakllari - san'at, axloq, xuquqshunoslik, siyosat, din kabilar bilan, shuningdek, kundalik hayotiy tajribalar bilan ham uzviy bog'lanish XX asr G'arb falsafasi. Postpozitivizm falsafiy oqimi namoyandalari, masalan, K. Popper, Lokatos,

	Tulmin. «Falsafa - tabiat, jamiyat va tafakkur taraqqiyotining eng umumiy qonunlari haqidagi fan». Falsafaga ssiyentistik yondoshuv. antissiyentizm–falsafani san'atga yoki dinga ko'proq tegishli deb qaraydi. Neopozitivistlar. Falsafa fanga, ayniqsa tabiiyot ilmiga (fizika, ximiya, biologiya) xos bo'lgan ilmiylik mezonlariga javob bermaydi.
M13	**Falsafa metod muammosi.** Falsafada metod va metodologiya, metodika tushunchalari. Metodlarning tasnifi. Falsafa metodlari. Fan metodlari: umumilmiy, xususiy ilmiy va fanlararo tadkikot metodlari. Ijtimoiy-gumanitar fanlar metodlarining uziga xos xususiyati. Hozirgi zamon metodologiyasi. Falsafada metod (uslub) masalasi. Dialektika haqida tushuncha. Sofistika uslubning mohiyati. Eklektika. Metafizika haqida tushuncha. Sinergetika haqida tushuncha.
M14	**Falsafiy bilimning tuzulishi.** Falsafiy bilimning tarkibiy qisimlari. Falsafaning asosiy va qadimiy bahs masalalari. Falsafaning siyosiylashtirish va sxemalashtirishning oqibatlari. Ontologiya – mavjudlik, borliq haqidagi bilim.gnoseologiya (boshqa bir terminologiyaga ko'ra – epistemologiya) – bilish nazariyasi. Ijtimoiy falsafa – jamiyat haqidagi ta'limot. Etika – axloq haqidagi ta'limot. Aksiologiya - qadriyatlar haqidagi ta'limot. Falsafiy antropologiya – inson haqidagi ta'limot. Materialistlar va idealistlar. Dualistlar.
M15	**Falsafaning asosiy funksiyalari.** Dunuyoqarasni shakllantirish funksiyasi. Falsafaning gnoseologik, metodologik funksiyasi. Falsafaning integrativ, madaniy, aksiyologik funksiyasi. Murakkab ob'ektlarni kompleks tadqiq qilish. Yunoncha methodos – yo'l, tadqiqot, tekshirish. Falsafa hayotning ma'nosi, o'lim va umrboqiylik masalalarini kun tartibiga qo'yish, u yoki bu harakat, voqea, hodisaga «yaxshi», «yomon», «muhim», «foydali», «foydasiz» kategoriyalari. Madaniy funksiyasi. Madaniy meros. Falsafaning tarbiyaviy funksiyasi. Falsafaning axloqiy funksiyasi odamlar xulq-atvori. Axloqiy qadriyatlar.
M16	**Fan rivojlanishning asosiy bosqichlari.** Fan rivojlanishining asosiy bosqichlari. 1. Miloddan avvalgi I ming yillikdan XVI asrgacha bo'lgan davrni ilk fan davri. Bu davrda asrlar mobaynida avloddan-avlodga o'tib kelgan, hayot tajribasi va mehnat faoliyati jarayonida olingan amaliy bilimlar bilan bir qatorda juda umumiy va mavhum mushohadalarga asoslangan nazariyalar xususiyatiga ega bo'lgan tabiat haqidagi dastlabki falsafiy tasavvurlar (naturfalsafa) vujudga kela boshlagan. Matematik, astronomik, tibbiy va boshqa masalalarni yechishda foydalaniladigan ma'lumotlar, usullar va metodlar jamlanishi bilan falsafada tegishli bo'limlar vujudga kelgan va keyinchalik asta-sekin shakllanayotgan ayrim fanlar: matematika, astronomiya, tibbiyot va hokazolarga ajralib chiqgan. Aristotelning falsafiy asarlarida fizika, zoologiya, embriologiya, mineralogiya, geografiya kabi fanlarning kurtaklari. duch kelish XVI-XVII asrlar – ilmiy inqilob davri bo'lib, u klassik fan davri deb nomlanadi. N.Kopernik va G.Galiley tadqiqotlaridan boshlanib, Nyuton va Leybnitsning fizika va matematika sohasidagi fundamental asarlari bilan o'z cho'qqisiga ko'tarilgan. XVIII-XIX asrlar fani noklassik fan davri. XX asrdan fan rivojlanishida yangi bosqich boshlanadi .XX asr – postnoklassik fan davri. Ilmiy inqilob tushunchasi. XX asrning so'nggi o'n yilliklarida FTT axborot (kompyuter) inqilobi.
M17	**Falsafaning integrallashishi muammosi.** Materializmga asoslangan mafkuraning cheklanganligi. Cheklanmagan falsafiy dunyoqarashni shakllantirish muammosi. Integrallashgan falsafaningvujudga kelishi. Amalparastlik, shuhratparastlik, ahloqiy va maishiy buzuqlik, nashavandlik. Asketizm. Intellektual tafakkur darajasi. Borliq (ontologiya), rivojlanishi, bilish (gnosologiya), ahloqshunoslik, badiiy did, ijtimoiy muammolar, ruhshunoslik.
M18	**Hozirgi davr falsafasining asosiy vazifalari.** Falsafaning dunyoqarash vazifasining o'ziga xosligi. Falsafa metodologiya sifatida. Falsafaning umumlashtiruvchi vazifasi. Falsafaning tarbiyaviyligi.Falsafa mafkuraning asosi sifatida. Umumiy usul. Metodologiya. Falsafa eng umumiy usul sifatida. Arastu mantiqi. F.Bekonning tajribaviy-induktiv usuli.

	R.Dekartning deduktiv-ratsionalistik usuli. Gegelning dialektik usuli. Falsafaning jamlash, tartiblash, umumlashtirish vazifalari. Mafkura. Falsafa nazariy tafakkur sifatida. Falsafa nazariylashtirishning yakuniy usuli sifatida. Falsafa tarixiy davrning o'z-o'zini idrok qilish sifatida. Falsafa tanqid sifatida. Umumiy shubha va tanqid. Falsafa bashoratlash va loyihalash sifatida.
M19	**Hozirgi davr falsafasining asosiy vazifalari.** Falsafaning dunyoqarash vazifasining o'ziga xosligi. Falsafa metodologiya sifatida. Falsafaning umumlashtiruvchi vazifasi. Falsafaning tarbiyaviyligi.Falsafa mafkuraning asosi sifatida. Umumiy usul. Metodologiya. Falsafa eng umumiy usul sifatida. Arastu mantiqi. F.Bekonning tajribaviy-induktiv usuli. R.Dekartning deduktiv-ratsionalistik usuli. Gegelning dialektik usuli. Falsafaning jamlash, tartiblash, umumlashtirish vazifalari. Mafkura. Falsafa nazariy tafakkur sifatida. Falsafa nazariylashtirishning yakuniy usuli sifatida. Falsafa tarixiy davrning o'z-o'zini idrok qilish sifatida. Falsafa tanqid sifatida. Umumiy shubha va tanqid. Falsafa bashoratlash va loyihalash sifatida.
III. Mashg'ulotlar shakli: Seminar	
S1	Falsafaning predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli
S2	Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy falsafa
S 3	Dunyoqarash va uning o'ziga xos xususiyatlari
S4	Mifologik dunyoqarash
S5	Diniy e'tiqodlarning tarixiy shakllari
S6	Diniy dunyoqarash
S7	Ilmiy dunyoqarash
S8	Falsafiy dunyoqarash va uning o'ziga xos xususiyatlari
S9	Falsafa – qadimiy donishmandlik
S10	Falsafa tarixi qadimiy donishmandlikning involyutsiyasi va umuminsoniy ongning evolyutsiyasi jarayoni sifatida
S11	Falsafa va din
S12	Falsafa va san'at
S13	Falsafa va fan
S14	Falsafa metod muammosi
S15	Falsafiy bilimning tuzilishi
S 16	Falsafaning asosiy funksiyalari

S17	Fan rivojlanishning asosiy bosqichlari
S18	Falsafaning integrallashishi muammosi
S19	Hozirgi davr falsafasining asosiy vazifalari
S20	Hozirgi davr falsafasining asosiy vazifalari

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"Falsafaga kirish" fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlari bo'yicha mustaqil ishlarning kalendar tematik rejasi (102)

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Falsafaning predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli
2.	Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy falsafa
3.	Dunyoqarash va uning o'ziga xos xususiyatlari
4.	Mifologik dunyoqarash
5.	Diniy e'tiqodlarning tarixiy shakllari
6.	Diniy dunyoqarash
7.	Ilmiy dunyoqarash
8.	Falsafiy dunyoqarash va uning o'ziga xos xususiyatlari
9.	Falsafa – qadimiy donishmandlik
10.	Falsafa tarixi qadimiy donishmandlikning involyutsiyasi va umuminsoniy ongning evolyutsiyasi jarayoni sifatida
11.	Falsafa va din
12.	Falsafa va san'at
13.	Falsafa va fan
14.	Falsafa metod muammosi
15	Falsafiy bilimning tuzilishi
16	Falsafaning asosiy funksiyalari

17	Fan rivojlanishning asosiy bosqichlari
18	Falsafaning integrallashishi muammosi
19	Hozirgi davr falsafasining asosiy vazifalari

"Falsafaga kirish" fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim ko'nikmasini shakllantirish nazarda tutilgan. falsafa atamasining kelib chiqishi, falsafa shakllanishining asosiy bobosqichlari, dunyoqarashning tuzilishi, dunyoqarashning tarixiy shakllari, mifologik, ilmiy,diniy dunyoqarashning o'zaro aloqasi va farqini . fanining eng dolzarb vazifalaridan biri ekani, falsafiiy tafakkurning paydo bo'lishi, falsafaning inson, davlat va jamiyat hayotida alohida o'ringa ega ekanligi haqida *tasavvurga ega bo'lishi;*

- falsafa, fan, san'at va dinnig o'zaro aloqadorligini va ijtimoiy o'zgarishlarni tahlil qila olish va rdan xulosalar chiqarish, falsafaning funksiyalari va taraqqiyotining asosiy bosqichlari, falsafa va ning o'zaro mutanosibligi va farqini, falsafa fanining predmeti, vazifalarini, falsafada milliylik va uminsoniylik masalalari, hozirgi davrda milliy falsafani rivojlantirish muammolari, uning halqaro qalarni tashkil etishdagi ahamiyati hususida *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;
- dunyoqarash, uning inson va jamiyat hayotidagi roli, falsafani jamiyat taraqqiyotida o'zining tutgan o'rnini anglay bilish, his etish va faol ishtirok etishni haqida bilimga ega bo'lish va *ulardan foydalana olish,* ijtimoiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish, ijtimoiy voqealar va hodisalarga nisbatan falsafiy, tanqidiy va tizimli yondashuvni shakllantirish, mustaqil fikriga va munosabat bildira olish *malakasiga ega bo'lishi kerak.* Shu mazmunda MT da nazarda tutilgan mavzular haqida talabalar ish olib borishadi. Barcha keltirilgan mavzularni har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

4.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • **"Arxeologik dala tadqiqot usullari va topilmalarga ishlov berish"** fanidan talabalar, ushbu davrda tarixiy tadqiqotlar ko'lami, davrning o'z dolzarb muammosini tadqiqotlarning metodologik asoslari haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** • Talaba **"Arxeologik dala tadqiqot usullari va topilmalarga ishlov berish"** fanining alohida fan sifatida mavqyeiga ega bo'lishi, o'rganilayotgan davr va bugungi kun tarix fanining dolzarb muammolarini to'g'ri talqin qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*** • Talaba o'zlashtirayotgan fan bo'yicha egallagan bilimlarini tahlil qilish to'plangan tarixiy tajribani ilmiy va pedagogik amaliyotda samarali qo'llash ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***
5.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • *munozara,* • *o'z-o'zini nazorat.* • "Aqliy hujum", • "Muammo";

	• Krossvord • Annogrammalar • Ko'chma dars mashg'ulotlari
	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy nazorat shakllari, hamda mustaqil ta'limda berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**ASOSIY ADABIYOTLAR:** Falsafa asoslari. Nazarov Q tahriri ostida. –T.: Sharq, 2018. – B. 380. Emirova Ye., Strelsova A. Vvedeniye v filosofiyu. – T.: Universitet, 2008. Shermuxamedova N.A. Falsafa. –T., Noshir. 2012. -120 b. Shermuhamedova N.A. Falsafaga kirish -T.: -Noshir, 2013. – B. 460. Yaxshilikov J.Ya., Muhammadiyev N.E. Falsafa. Samarqand.: SamDU nashri, 2022. – B. 712. Falsafa enstiklopedik lug'at. Nazarov Q.tahriri ostida. –T.: Sharq, 2011. Papineau, David. Philosophical Devices. Oxford, 2012. Pp. 119-133. **QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:** Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – T. : O'zbekiston, 2021. – B. 464. Nazarov Q.N. Bilish falsafasi. – T.: Universitet, 2005. Falsafa. Mamashokirov S. Taxriri ostida. -T.: Sharq, 2005. Falsafa. Axmedova M. tahriri ostida.-T.: UFMJ, 2006. Karimov S. Sharq ijtimoiy tafakkuri tarixidan. Monografiya. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2016. –B. 460. Shermuxamedova N.A. Gnoseologiya – bilish falsafasi. -T.:"Noshir", 2011. Shermuxamedova N.A. Falsafa. –Toshkent. Noshir, 2012. – B. 120. Alekseev P.V., Panin A.V. Filosofiya. – M., «Prospekt», 1998. –S.568. Ahmedova M. tahriri ostida.Falsafa. -T.: OFMJ, 2006. Saifnazarov I. Dinshunoslik: O`quv qo`llanma. –T.: TDIU, 2019. – 180 b Saifnazarov I., Sultonov T., Ilhomjonov L., Xalimmetova R. Dinshunoslik: O`quv qo`llanma. –T.: TDIU, 2021. – 180. Madaeva va boshq. Falsafa. –Toshkent: O'zMU nashiryoti, 2019 Shermuhamedova N.A. Falsafa va fan metodologiyasi. Toshkent, Fan va texnjlogiyalar. 2008. – B. 420. **AXBOROT MANBALARI (SAYTLAR):** www.lex.uz, www.ziyonet.uz, www.gov.uz, www.usaid.gov, www.faylasuf.uz, http//www.intencia.ru, http://www.anthropology.ru, http://www.filosofia.ru, http://www.falsafa.dc.uz,http://www.phenomen.ru, http://www.lib.ru/FILOSOF O'zbekiston Respublikasi Hukumati rasmiy veb sayti www.gov.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti O'quv uslubiy Kengashining 2024 yil "___" _____dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ul:** G.S.Sultanova – Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti, Falsafa va milliy g'oya kafedrasi dotsenti
9.	**Taqrizchilar:** M.Ergashova - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti, Falsafa va milliy g'oya kafedrasi dotsenti (ichki) A.Azizqulov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Ijtimoiy fanlar kafedrasi dotsenti

	(tashqi)

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais – M.Normamatova

Falsafa va milliy g'oya kafedra mudiri — **prof. A.Samadov**

Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti dekani — **prof. A.Q.Aymatov**

SamDU o'quv ishlari bo'yicha prorektor — **prof. A.Suleev**

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasida o'tiladigan "Falsafaga kirish" fanidan tuzilgan fan dasturiga

TAQRIZ

Ushbbu fan dasturi oliy ta'lim tizimda bakalavr bosqichi talabalari uchun o'tiladigan "Falsafaga kirish" fanining mazmuni va o'tilishi tartibini, talabalar tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim hamda ko'nikmalar hajmini belgilab beradigan rasmiy pedagogik hujjat hisoblanadi. O'quv dasturi tegishli vazirliklar qoshidagi ilmiy-metodik kengashlar yoki tegishli oliy ta'lim muassalari kengashlari tamonidan tasdiqlanadi. Fan bo'ycha tuzilgan o'quv dasturi fanning maqsadi, vazifalari, o'quv fani mazmunining qisqa bayoni, talabalarning bilimi va ko'nikmalariga qo'yiladigan talabalar singari bir qator qisimlardan iborat. Xususan o'quv fanning maqsad va vazifalarini belgilab berish o'quv dasturining muhim belgisidir. Chunki aynan shu narsa yaratiladigan o'quv darsligi muallifga muayyan nuqtai nazarni tanlash, o'qituvchiga esa pedagogik mo'ljalini to'g'ri belgilash imkonini beradi. Ta'lim amalyotida o'quv dasturi yaratishning konsentrik (markazlashgan) hamda tizimli usullari bor. Konsentrik yo'l bilan tuzilgan o'quv dasturlari ta'limning mazmuni yoki o'quv materiallari o'qitishning keng bosqichda yuksakroq darajada takrorlash ko'zda tutiladi. Tizimli usuldagi o'quv dasturlarida o'quv materiallari fan mantig'iga muvofiq soddadan murakkabga qarab ketma-ket joylashtiriladi.

Ta'limning o'quv dasturi tomonidan belgilangan mazmuni darslik, o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qurol va metodik tavsiyalarda to'la namoyon bo'ladi.

Dasturda "Falsafaga kirish" fani yo'nalishi xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan.

Dastur fanning mazmuni, talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talabalar, bo'lajak pedagoglarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, ushbu o'quv dasturi mazmuni va tuzilishi jihatdan bunday o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni tegishli ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti,
Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti,
Falsafa va milliy g'oya kafedrasi dotsenti M.Ergasheva

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasida o'tiladigan "Falsafaga kirish" fanidan tuzilgan fan dasturiga

TAQRIZ

Ushbbu fan dasturi oliy ta'lim tizimda bakalavr bosqichi talabalari uchun o'tiladigan "Falsafaga kirish" fanining mazmuni va o'tilishi tartibini, talabalar tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim hamda ko'nikmalar hajmini belgilab beradigan rasmiy pedagogik hujjat hisoblanadi. O'quv dasturi tegishli vazirliklar qoshidagi ilmiy-metodik kengashlar yoki tegishli oliy ta'lim muassalari kengashlari tamonidan tasdiqlanadi. Fan bo'ycha tuzilgan o'quv dasturi fanning maqsadi, vazifalari, o'quv fani mazmunining qisqa bayoni, talabalarning bilimi va ko'nikmalariga qo'yiladigan talabalar singari bir qator qisimlardan iborat. Xususan o'quv fanning 'maqsad va vazifalarini belgilab berish o'quv dasturining muhim belgisidir. Chunki aynan shu narsa yaratiladigan o'quv darsligi muallifga muayyan nuqtai nazarni tanlash, o'qituvchiga esa pedagogik mo'ljalini to'g'ri belgilash imkonini beradi. Ta'lim amalyotida o'quv dasturi yaratishning konsentrik (markazlashgan) hamda tizimli usullari bor. Konsentrik yo'l bilan tuzilgan o'quv dasturlari ta'limning mazmuni yoki o'quv materialluri o'qitishning keng bosqichda yuksakroq darajada takrorlash ko'zda tutiladi. Tizimli usuldagi o'quv dasturlarida o'quv materiallari fan mantig'iga muvofiq soddadan murakkabga qarab ketma-ket joylashtiriladi.

Ta'limning o'quv dasturi tomonidan belgilangan mazmuni darslik, o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qurol va metodik tavsiyalarda to'la namoyon bo'ladi.

Dasturda "Falsafaga kirish" fani yo'nalishi xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan.

Dastur fanning mazmuni, talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talabalar, bo'lajak pedagoglarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, ushbu o'quv dasturi mazmuni va tuzilishi jihatdan bunday o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni tegishli ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Ijtimoiy fanlar kafedrasi

Dotsenti A.Azizqulov

XODIMLAR BO'LIMI

MAZONI TASDIQLAYMAN
SamIS
XODIMLAR BO'LIMI BOSHLIG'I